

DAVID ALBAHARI

Miért?

Mikor jól besötétedik, papucsot húzok és kimegyek. Kisváros ez, már este kilenc-kor senki sincs odakint. Órákig járhatom az utcákat, déltől északig és vissza: senkivel sem fogok találkozni.

*

Egyszer a pópa várt a templom előtt. Megkérdezte, mit keresek kint ilyen későn, teljesen egyedül. Sétálok, feleltem. És nem félek? Nem félek. A pópa megcsóválta a fejét és hallgatott; azt hittem, nem fog többé megszólalni. Éjszaka vigyázni kell, mondta végül. Vállat vontam, és vártam még egy kicsit, de amikor láttam, hogy mindössze ennyit akart mondani, sarkon fordultam és elmentem.

*

Addig mentem, míg ki nem értem a városból. Átmentem a hídon, és amikor megfordultam, a város nem volt sehol. Elfödte a köd, amelyik szürkületkor szállt föl a folyóról. Megint arrafelé fordultam, amerre mentem: ott nem volt köd, az út épp csak egy kicsit volt nedves, és tisztán látszott, míg be nem kanyarodott az erdőbe. Ott beleveszett az árnyékba. Léptem még kettőt-hármat, aztán megálltam. Egyszer majd tovább megyek, gondoltam, de nem most. Éreztem, hogyan feszülnek meg a szálak, amelyek a hídhöz és a házakhoz kötnek, és lassan, de biztosan húznak vissza a városba. Nem város ez, mondta egyszer a barátom, Muhamer, hanem egy nagy falu. Mindegy, mondtam, legyen, ami akar, egyszer úgyis elmegyek innen. Néztam a kanyart, és megpróbáltam elképzelni, mi van mögötte. Nem sikerült.

*

Nem számít, merrefelé megyek: előbb vagy utóbb felbukkan a pópa. Alszik egyáltalán, vagy mindig ébren van, mint én? Hallgat, néz, és simogatja a szakállát, ami még ki sem nőtt neki. Talán azt várja, hogy kérdezzek tőle valamit? Töröm a fejem, de egy kérdés sem jut az eszembe. Sajnálom, mondom. A pópa nem felel.

*

Először a pék nyit ki, aztán a trafik, majd a hentes, és végül a fűszeres. Viszont ugyanakkor zárnak be, kivéve a trafikot, ahol néha éjjelig is világosság van.

*

Megint elmegyek a hídig, és nézem a kanyart. Ha összeszedném a bátorságomat, és elmennék egészen az út görbületéig, nem lepne meg, ha a pópát látnám meg ott. Megpillantom, ha most megfordulok, gondolom, de amikor megteszem, nincs ott senki.

*

Sétáim tekervényes útvesztővé válnak, egyetlen célom: elkerülni a pópát. Emiatt sokszor bozóton, díszsövényeken török át, útmenti árkokba térek le, fákra mászom, sötét kapuboltokba húzódok, árnyékban álldogálok, parkoló kocsik mögött kuporgok. Sikerült elkerülnöm a pópát, ellenben más kellemetlenségek érnek. Például belefutottam Mladenba és Velimirbe, akik nyögdecselve és halkán káromkodva valami fadobozt ástak ki a földből, mindjárt a Kultúrház mögött, és száz méterrel arrébb vitték, a kis városi park szélén ásott gödörhöz. Amikor megláttak, a dobozt majdnem kiejtették a kezükből, de rögtön összeszedték magukat, és azt mondták, hogy Tomislavot, az állatgyógyászertár főnöként ugratják, vagy két hete elvittek tőle egy csomó gyógyszert meg vegyszert, és most két-három naponként más helyen ássák el, ő meg még mindig nem vett észre semmit. Felajánlották, hogy segítek nekik, amit én szívesen megtettem, lévén hogy a pápa nem volt a láthatáron, és különben sem volt semmi más dolgom. Nehezek ezek a gyógyszerek, mondtam nekik, és sajogtak az ujjaim, ők meg nevettek. Kicsit ideges nevetés volt, de hát késő éjszaka minden nevetés ideges egy kicsit, gondoltam hazafelé menet. Valahonnan kakaskukorékolás hallatszott, és hamarosan felhasította az eget a hajnal első sugara.

*

Tegnap elhatároztam, hogy követek egy lányt. Nem láttam őt korábban, és feltételeztem, hogy nem a városunkból való, hanem valamelyik szomszéd faluból vagy kisvárosból költözött ide, hogy az egészségügyi főiskolára járjon. A fűszerbolt kirakatán keresztül pillantottam meg, és mindjárt meg is torpantam attól, ahogy az ajkát nyalogatta. A pénztár előtt állt a sorban, és a fényes fémpénzekkel teli tenyerét nézte. Háta fordítottam a kirakatnak, egy telefonpóznának támaszkodtam, úgy, hogy a szemem sarkából lássam a fűszerbolt bejáratát, megvártam, amíg kijön, aztán lassan követtem. Néha hagytam, hogy tíz lépésnyire megelőzzön, máskor közvetlenül a háta mögött voltam, egyszer, a gyalogátkelőn, még elé is vágtam, de valamilyen megmagyarázhatatlan módon mindvégig a látóteremben maradt, míg oda nem ért a házhoz, ahol gyanúm szerint lakott. Az egyik emeletes ház volt azok közül, amiket néhány évvel korábban a hadsereg építtetett, hogy oda költöztessék a tiszteket meg más katonákat a kaszárnyából, a város széléről, de a másiktól, nem arról, ahol a híd van, meg az út a kanyarral. Vártam egy ideig, de a lány nem jött ki az emeletes házból, ami azt jelentette, hogy vége a kísérgetésnek. Ugyanazon az úton tértem vissza, amelyiken jöttem,

egészen a fűszeresig. Közben besötétedett, és az utca túloldaláról is látni lehetett, hogy a fűszeres bezárt. A trafikban viszont még mindig világos volt.

*

Kerestem Muhamert, hogy megkérdezzem, ismeri-e azt a lányt az emeletes házból, de őt sem sikerült megtalálnom. „Mintha a föld nyelte volna el”, mondtam a fűszeresbolt előtt, ahol Lazarral és Nemanjával söröztünk. Lazar böfögött és finogott egyet, Nemanja meg röhögött és azt mondta: „Muhamer hív”. És csak nevettek, míg oda nem vágtam az üveget az úttesthez, hogy ezer darabra tört.

*

Nem olvasok újságot, nem nézek tévét, a világot tapasztalatból ismerem, na meg hallgatózásból. Például megállok a piacon, két stand között, mintha meg akarnék nézni valamit, a szárított szilvát vagy a diót, vagy a németországi csokoládét, ami számomra érthetetlen módon kerül a mi piacunkra, és közben gyűjtöm a beszélgetésfoszlányokat, a töredékeket, amelyek lassacskán megvilágosodnak, bár van, amelyik inkább elhomályosodik, a különböző vallomásokot, amelyek közül a legfontosabbak suttogva hangzanak el. Ezek a legjobbak. Így tudtam meg például, hogy a hentes segédjének házasságon kívül született gyereke, bár azt nem tudni, hogy hol, és hogy a trafikosnak valami betegsége van, amitől reszket a keze. Egyszer csak azt vettem észre, hogy egyre többen beszélnek suttogva a piacon, és szavaikat különféle mozdulatokkal és fintorokkal kísérik, mintha a nyelv hirtelen fölöslegessé vagy megbízhatatlanná vált volna, vagy mind a kettő, ahogy az már lenni szokott. Egyesek olyan halkán sutyorogtak, hogy már nem is hallottam őket, mások meg olyan ügyekről és személyekről sugdolóztak, akikről és amikről azt sem tudtam, mi fán teremnek. A világ változóban volt, semmi kétség, bár nem értettem az okát, és először arra gondoltam, ezért jár az a pópa olyan elbizakodottan a nyomomban: a világ változáson esik át, és valószínűleg szeretné elmagyarázni nekem ezt a változást, vagy bátorságot akar önteni belém, vagy amit már a pópák csinálni szoktak, amikor egy világ szétesik, és elkezdődik egy másik.

*

Baszom a pópádat, hogy jut eszedbe engem kérdezni róla? Ezt mondta a nagynéném fia. A nénémet egy horvát őrnagy vette el, és az egyik olyan emeletes házban laktak. Az őrnagytól, beszéltek, féltek és rettegetek a katonák, de otthon egy mákszemnél is apróbb volt. Az unokatestvérem is így bánt vele: úgy viselkedett, mintha az őrnagy, az apja, nem is létezne. A nyitott ajtóban álltunk, és a lakásból kihallatszott a tévéhíradó szörnyű vartyogása. A nagynéném fia bedugta a fejét az ajtón, és odakiáltott az apjának, hogy azonnal halkítsa le azt a szart, mert ha nem, ordította, akkor valakinek majd meg kell ennie. Nem hittem a fülemnek. Habár amióta a sugdolás elhalkult a piacon, egyébként sem hittem már a fü-

lemnek, mert még amikor hallottam is, mit beszélnek, akkor sem értettem. A nevek úgy röpködtek az emberek szájából, mint ősszel az elszáradt levelek, és akár csak a levelek, mind egyformák voltak, és emiatt nehezen megjegyezhetőek. A nagynéném fia a végén azt kérdezte, akarom-e, hogy elverje a pópát. Miért, kérdeztem, hát semmit sem ártott nekem. Éppen azért kell most elpáholni, mondta az unokatestvérem, mert utána, amikor már megtette, semmi értelme a verésnek. Bement a lakásba, és már csukta be az ajtót. Megértetted? – kérdezte. Igen, mondtam, aztán amikor már becsukta az ajtót, behunytam a szemem, és azt suttogtam: Nem.

*

Elképzelttem, hogy mellette megyek, és arról beszélek neki, mi az élet lényege. A mondataim úgy folynak, mint a méz, ő meg, nem is leplezve csodálatát, a szeme sarkából néz, és néha hátra simít egy tincset a homlokából. Gondolataimban a hídig megyünk, aztán át a hídon, megfogom a kezét, és elmegyünk a kanyarig. Ő megtorpan, de én óvón magamhoz vonom, átölelem a vállát, és megteszem az első lépést, aztán a másodikat, a harmadikat, és így, lassacskán, lépésről lépésre, elmerülünk a sötétségben.

*

Egy éjszaka, amikor egy fának támaszkodva ácsorogtam az emeletes házuk kapujával szemben, elnyomott az álom. Nem tudom, hogy csalt törbe az álom, de egyszer csak felriadtam, és nem tudtam, hol vagyok. Az eget fellegek borították, sűrű éjszakai sötétség volt, és kellemetlen, meleg szél fújt. Aztán halk zajt hallottam, ropogás, kaparászás és fémes zörgés keverékét, és a földhöz lapulva elindultam arrafelé. Valahol félúton meg kellett állnom, mert elemlámpa fénye villant. Két fejet láttam, a kaputelefon gombjai mellé írt neveket vizsgálgatták. Pontosabban a feliratokat tartalmazó fémlap hátoldalát, ahonnan tarka drótok vezettek a kapu melletti üregbe. Leguggoltam, és egy bokor mögé rejtőztem. Nem láttam az arcukat. Az egyiknek szögletes volt a feje, pont mint Tomislavnak, az állatgyógyászterár főnökének, de ez alacsonyabb volt, a másikkal pedig biztosan nem találkoztam még. Az elemlámpa felgyulladt és kialudt, fojtott beszédük összekeveredett a többi zajjal, én meg hirtelen megint elálmosodtam, le kellett ülnöm, fejemet a térdemre hajtottam. Amikor újra kinyitottam a szemem, hajnalodott. Azok ketten eltűntek, és a névjegyzék szabályosan világított a helyén. Oda mentem és figyelmesen megnéztem. Semmi sem árulkodott arról, hogy az éjszaka folyamán valaki babrálta. Megpróbáltam elképzelni egy csavarhúzó, és egy idő múlva meg is jelent valahol bennem: jól láthatóan, egy polcon, egy kalapács-hoz támasztva, sárga, átlátszó nyele volt, rajta a gyártó jele. Most már csak meg kell állapítanom, hol van, mondtam a tisztnek, aki éppen kijött az emeletes házból, és el kell mennem érte. Mit keresek, kérdezte a tiszt, és miért. Határozatlanul kézmozdulatot tettem. Kell egy csavarhúzó, hogy megnézzek valamit, mond-

tam. Nem működik a lépcsőházban villany, mondta a tiszta. Bizony, mondtam, nem működik a lépcsőházban a villany. Akkor nem kell hazáig mennem szerszámmért, mondta a tiszta, nyugodtan menjek föl a lakásába, tizenkettes szám, a harmadik emeleten, és mondjam meg a lányának, hogy ő küldött a csavarhúzóért. Értem, mondtam, és teljesen megdermedtem. Pihenj, oszolj, mondta a tiszta, és elment.

*

Nem indultam rögtön a csavarhúzóért. Megint elálmosodtam, leültem a sarokba, összehúzódtam, hogy minél kisebb legyek, és elaludtam. A postásról álmodtam. Egy táskát vitt, amiben nem voltak levelek. Mindet kihordtam, mondta mentegetőzve, semmim sem maradt számodra. Még egy képeslap sem, kérdeztem, vagy egy levelezőlap? A postás felemelte és felfordította a táskát. Valóban, semmi sem hullott ki belőle, még egy papírfecni sem. És mihez kezdesz most, kérdezte a postás, hogy senki sem ír neked? Majd csak boldogulok, mondtam. Ideje felébrednem, ideje felébrednem, mondogattam magamban, és tényleg felébredtem. A postás eltűnt, helyette kisebb-nagyobb embercsoportokat húztak el az emeletes ház előtt, mind egyfelé tartottak. Nyújtózkodtam, felálltam, és fölmentem a harmadik emeletre.

*

Az emeletes ház folyosóján alig elviselhető csend uralkodott. A legtöbb ajtó előtt, a lábtörlőn, papucsok váraoztak, némelyik szépen elrendezve, némelyik csak úgy odadobva, mintha tulajdonosaiknak sürgős lett volna bemenni a lakásba és becsukni maguk mögött az ajtót. A tizenkettes számú lakás ajtaján sárgaréz tábla volt, rajta a név: S. Kulenović, a JNA tisztje. Kinyújtottam a kezem, és az ujjam hegyével kitapogattam a betűk vájátát. Aztán a mozdulatot folytatva végighúztam ujjamat az ajtón, míg a csengőgombhoz nem értem. Megnyomtam, és trillázó hang hallatszott, olyan, mint a madárcsicsergés. Ez tetszett, megint megnyomtam a gombot, és megint, és hallgattam a nem szűnő csicsergést. Belülről felcsattant egy hang, és sarkig kitarult az ajtó. Az istenért, mondta a lány, mi történt, tűz van? Még egyszer megnyomtam a gombot, aztán hagytam, hogy lehulljon a kezem. Mi történt, kérdezte megint a lány, miért estél neki így a csengőnek? Ha az első pillanatban kételkedtem is benne, most már biztos volt: az a lány állt előttem, a fűszeresboltból. Mondtam, hogy a csavarhúzóért jöttem, az apja küldött, valamit ellenőriznem kell lent a kapcsolószekrényben. És ő hol van, kérdezte a lány, miért nem jött veled? Vállat vontam: Talán munkába kellett mennie. A lány félrehajtotta a fejét, hogy jobban szemügyre vegyen: Munkába, kérdezte, hát hol élsz te? Ez már nehéz kérdés volt, nem tetszett nekem, ezért sarkon fordultam és lementem a lépcsőn. Hé, kiáltotta a lány, és a csavarhúzó? Majd eljövök holnap, mondtam, és elkezdtem hármassával venni a lépcsőfokokat. A postás mégiscsak túl korán ébresztett fel: fájt a fejem.

*

A város egyik végében egy kopaszodó, bajuszos, mogorva ember beszélt. A város másik végében meg egy másik, fekete hajú és szakállú, nagy szemüveget viselő ember. Nem hallgathattam mind a kettőt, hanem szüntelenül ide-oda kellett jár-kálnom, de míg a város egyik végéből a másikba értem, mindent elfelejtettem, úgyhogy a végén a fáradtságon kívül semmi sem maradt az egészből. Igaz, mind a két helyen voltak suhancok, akik nevettek, amikor kifulladásra és megizzadva odaértem, habár voltak olyanok is, akik ferdén néztek rám, és az egyik egyszer hangosan azt mondta, mindenkinek el kell döntenie, hova tartozik, és senki, ez az ütődött sem ülhet egy seggel két lovon. Oda akartam menni hozzá, hogy megmondjam neki, mit gondolok a lovairól, de akkor a szemébe néztem, és inkább nem, ilyen szemekhez nem megy közel az ember, mondtam magamnak, és nem mentem oda.

*

Másnap este, amikor már jól besötétedett, a csavarhúzóval felfegyverkezve elindultam az újtelepre. Árnyéktól árnyékig haladva időnként más emberek körvonalait láttam. Az éjszaka valamikor csak az enyém volt, és nem tetszett nekem, hogy most osztoznom kell rajta. Ha nincs nálam a csavarhúzó, mindeképpen odamegyek valamelyik körvonalhoz, és megkérdem tőle, mit keres idekint ilyen késő éjszaka. Mindenesetre, mondtam a csavarhúzónak, óvakodni fogok a körvonaltól, ahogy a pópától is óvakodom. Olyan idők jönnek, mondtam a csavarhúzónak, hogy senkinek sem hihetünk többé. A csavarhúzó rám nézett. Ne kérdezd tőlem, mondtam neki, hogy honnan tudom. Vannak dolgok, amiket egyszerűen tud az ember, mondtam neki, ennyi az egész.

*

Az újtelepen nem volt senki, egyetlen ablakban sem volt világosság, mégis úgy éreztem, sok tekintet szegeződik rám. Ez nem tetszett. A csavarhúzót szorongatva átmentem a telepen, és eltűntem a sötétben. Aztán csak általam ismert ösvényeken visszatértem, meghúzódtam a sűrű árnyékban, és nem mozdultam. A csönd egyre hangosabb lett, de én türelmes voltam, megvártam, amíg elviselhetetlenül hangos lett, akkor felálltam, és macskaként árnyéktól árnyékig lopódva az emeletes ház kapujához mentem. A csavarhúzót előtte az ingembe dugtam, mert nem tudtam elviselni a csillogását; most megint elővettem, és nekiestem a névtáblának. Kicsavartam három csavart, a negyedik hiányzott, és levettem a névtáblát. Belenéztem az üregbe, de drótokon és néhány maltercsomón kívül semmi sem volt benne. Akkor szemügyre vettem a fémlap hátoldalát, és látom, hogy egyes nevek mellé fekete pontot festettek. Halkan kibetűztem a neveket: Begić, Mehmedinović, Džindo, Kulenović. Némelyik mellett egy kis kör volt: Popović, Mikić, Pavlović, Bratić, Jovanović, mások mellett egy kis kereszt: Krešić, Marinković, Bagić. Mit jelentsen mindez? A csavarhúzóra néztem, de az hallgattott. Arra gondoltam, fölmegek Kulenovićékhoz, talán a lány meg tudná magya-

rázni; ehelyett ránéztem a fekete pontra a nevük mellett, aztán benyálaztam az ujjamat, és letöröltem.

*

A következő éjszakákon végigjártam a többi emeletes házat, és mindenütt ugyanaz történt: lecsavaroztam a névtáblát, és amikor megfordítottam, ugyanezeket a jeleket láttam rajta. Hol fekete pont volt több, hol kereszt, hol üres kör, de mindenütt ott volt mind a három jel, és egy ház sem volt, ahol a lakókat mind egyforma jellel jelölték volna meg. Valakinek ezek a jelek nyilván jelentettek valamit, nem hiszem, hogy az a két ember csak jókedvében csinálta ezt, de azt sem hittem, hogy ők rajzolták az összes jelet. Ki tudja, hány elemelámpával, csavarhúzóval és filctollal felszerelt srác vett részt ebben a munkában, és ehhez még hozzá kell venni azokat, akik az egészséget kitalálták, mert semmi sem történik csak úgy magától, mindenhez indíték kell, én is csak akkor megyek a temetőbe, ha temetnek valakit, nekem az az indíték, mert egyébként semmi értelmét nem látom, hogy a halottak közé menjek. A halottak halottak, és ehhez nincs mit hozzatenni. Vagy elvenni. Nincs fény, nincs ragyogás, csak sötétség.

*

Az egészséget át kellett volna aludnom, mondtam a tükörképemnek. Nem tetszett, amit láttam, és semmit sem tehettem. Folyton úgy érzem, mondtam a tükörképemnek, mintha összekötötték volna kezemet meg a lábamat, és ezért járás helyett csak ugrálni tudok. El tudod képzelni, mondtam a képemnek, milyen fárasztó ez? El tudod képzelni, kérdeztem, hogy estére annyira fáradt és összetört vagyok, hogy a szememet sem tudom lehunyni, hanem nyitott szemmel alszom? El tudod képzelni, kérdeztem, de aztán csak legyintettem és elfordultam. A tükrök úgyis hazudnak.

*

Egyre hosszabbak lettek a napok, és ugyanakkor egyre rövidebbek. A reggelek sokáig tartottak, sehogy sem akart dél lenni, aztán már itt volt az este, és az éjszaka elsuhant, míg az ember tapsolt egyet. A távolból néha robbanások hallatszottak, vagy sorozatos puskalövések, aztán minden megállt, az emberek, a nap, az idő, még a nap is megállt magasan az égen, és egy felhő mögül lesett ki. Valaki megpróbálta bebeszélni nekem, hogy mindezt a vadászok és halászok csinálják, mármint hogy a halászok dinamittal halásznak, a vadászok meg rókát hajtanak. Ez megmagyarázza a robbanásokat és a lövéseket, mondták, nem kell különösebb jelentőséget tulajdonítani nekik. Jól van, mondtam, semmit sem fogok nekik tulajdonítani, a lövés az lövés, ennyi az egész, különben is csak borzasztó álmodás jön rám az egészségtől. Azzal kimentem a kertbe, leültem a körtefa alá és elaludtam. Amikor fölébredtem, olyan csönd volt, hogy azt hittem, még mindig alszom. Aztán az udvar másik végében megláttam egy macskát. A kapun ülő mada-

rat leste, és feléje lopakodott, lassú mozdulatokkal, de teljesen összeszedetten, feszülő izmokkal, készen arra, hogy bármelyik pillanatban rávetődjön és elkapja. Ekkor a távoból dörgés hallatszott, a madár elröppent, a macska hiába kapott utána, és miközben én végigsétáltam tekintetemet az égen, csodálkozva, hogy egyetlen felhőt sem látok, a dörgés dübörgéssé erősödött, és az udvar előtt megjelent egy tank. Fölkeltem és elindultam a kerítés felé, a tank kupolája megforogni kezdett, és addig forgott, míg a cső egyenesen rám nem szegeződött. Belebámultam a csőbe, és azon tűnődtem, vajon mi jöhet ki belőle. A kupola megint forogni kezdett és visszatért az előbbi helyzetébe, megcsikordultak a lánctalpak, a tank elindult megint, az egyik nyílásból kinyúlt egy kísértetiesen fehér kéz, és egy köteg papírt hajított a levegőbe. A papírlapok úgy csapongtak a levegőben, mint a galambok, én meg kiabáltam valamit, miközben arrafelé futottam, de hogy mit, azt nem tudom.

*

A tankok után emberek jelentek meg bőröndökkel. Az autóbusszállomás felé mentek, általában libasorban: elől az apa, mögötte az anya, aztán sorban a gyerekek, nagyság vagy kor szerint. A legkisebb gyereknél általában egy játék volt, egy plüssmedve vagy zsiráf, a legnagyobb gyerek, amelyik az anya után lépegett, egy macskát vitt, vagy madarat kalitkában vagy vízzel megtöltött nejlonzacskót, amiben aranyhalak úszkáltak. Az anya egy bőröndöt meg batyuba kötött ágyneműt cipelt, az apa pedig két bőröndöt és egy átalvetőt a vállán. Az állomáson a nagy tülekedésben kifolyt a víz az aranyhalas nejlonzacskóból vagy a macska szökött meg, és olyankor a káromkodásba és jajgatásba gyereksírás vegyült, de továbbra sem beszélt vagy integetett senki, azok sem, akik elutaztak, és azok sem, akik maradtak.

*

Esténként, amikor jól besötétedik, már nem tudom, mit csináljak. Fölveszem a papucsomat, és odaállok az ablakhoz. Számolom a különböző irányokba tartó körvonalakat; elszámolok, amíg tudok, aztán kezdem előlről. Talán jobb lenne levenni a papucsot, hogy a lábam ne izzadjon fölöslegesen, ki tudja, meddig tart ez az egész. Időnként valahol lángok lobbannak és vörös lesz az ég, de úgy látszik, senki sem siet oltani. Ki is oltana? Hamarosan már csak a körvonalak maradnak a városban. A barátomra, Muharemra gondolok, amikor azt mondta, hogy nem is városban lakunk, hanem egy nagy faluban, és megpróbálom kiszámolni, mióta nem találkoztunk. Tegnap el akartam menni a házához, de egy barikádba ütköztem, és egy zöld álcaegyenruhába öltözött ember, akit még sohasem láttam, azt mondta, forduljak vissza. A barátomat keresem, próbáltam meggyőzni, hogy átengedjen. Ott nincsenek barátok, te tökfúj, mondta az ember. Húzz el innen, tette hozzá, és megtapogatta a pisztolya markolatát. Jól van, mondtam, és megcsóváltam a fejemet. Remélem, mondta az ember gonosz hangon, nem haragszol

rám? Még soha nem hallottam ilyen hangot, de tudtam, hogy nem szabad el-
lentmondanom neki, még kevésbé ránézni, ezért a földre bámulva csak ennyit
mondtam: Isten ments, aztán hozzátettem: Bocsánat. Ahogy távolodtam, érez-
tem, hogy szemmel tart, és azon gondolkodtam, mit tegyek, ha meghalok a pisz-
toly dörrenését, és azon tűnődtem, nem túl késő-e már bármit tenni, amikor az
ember meghallja a dörrenést.

*

Elvették tőlem a teret, mint egy játzó gyerektől a játékszerét. Bármerre indulok,
a híd vagy a kaszárnya felé, valaki azt tanácsolja, hogy forduljak vissza. A harma-
dik oldalon az erdő van, amiről mindig azt mondták nekem, hogy igézet van
rajta; a negyedik oldalon kukoricatáblák nyúlnak a messzeségbe. Az erdőbe soha
nem mernék bemenni, a kukoricalevelek meg csúnya nyomokat hagynak a bő-
römön. Egyszóval, nincs sok választásom: kimegyek a ház elé, leülök a padra, né-
zem az elmenő embereket, a síró asszonyokat, a félénken nézelődő gyerekeket,
akik még megpróbálnak mosolyogni és csókokat küldeni, aztán amikor nyomást
érzek a fejemben, visszamegyek a házba, behúrom a vastag függönyöket, meg-
próbálom elfelejteni mindazt, amit láttam, de minél többet mondogatom ma-
gamban, hogy nem láttam és nem hallottam semmit, annál jobban és pontosab-
ban látom és hallom. A végén megyek a fürdőszobába, és hideg vizet öntök a fe-
jemre. Egy pillanatig jobb, aztán kezdődik újra minden. Szépen látom a nagy-
nénémet meg a fiát, ahogy a bőröndöket vonszolják, ahogy eldobják a batyuba
kötött ágyneműt, amit valaki azonnal fölkap és elvisz. Fáradt vagyok és szeretnék
lefeküdni, mondom az üres szobában. A szavak visszaverődnek a falakról, ide-
oda röpködnek a levegőben, aztán a padlóra zuhannak. Ahogy leesnek, halk zaj
hallatszik, ugyanúgy, mint amikor a szilvavirág szirmai hullanak a földre.

*

Messze van a nap, mondta valaki tegnap, és tényleg undorító idő volt, borús és
közömbös, füst szállt az égő házak felől meg valami szag, ami semmire sem em-
lékeztetett. Délben már arra gondoltam, hogy megbolondulok, ha a szobában
maradok, és ki is mentem. Egy hosszú hajú és szakállú kövér ember állt a ház
előtt. Közénk tartozol, kérdezte, vagy közénk? Hát persze hogy közénk, feleltem.
Az ember tetőtől talpig végigmért. Baszod, köztünk is van mindenféle, na mind-
egy, folytatta, a fontos, hogy amazok mind elmentek. Mind, kérdeztem, tényleg?
Egytől egyig, erősítette meg az ember. Kinyitottam a kaput, és kiléptem a jár-
dára. Hová indultál, kérdezte az ember, ezzel a virággal a hajadban? Megtapo-
gattam a fejemet: nem volt ott semmiféle virág. Az ember hangosan röhögött;
még a hasa is rázkódott. Intett, hogy menjek. De vigyázz, tette hozzá, ne mászkálj
sötétben, mert egy-két barom még van odakint. Az újtelep felé indultam, és csak
akkor vettem észre, hogy halott emberek fekszenek az utcán: egy asszonynak
a szél felemelte a szoknyáját, és egy pillanatra láttam a véres fehéreműjét; két

disznó rőfögött két férfi mellett, akik egymás kezét fogták; egy nő egy fatörzsnek dőlve ült, és ha nem lett volna egy nagy piros folt a mellén, azt hittem volna, hogy alszik. Rosszul voltam, de nem akartam hányni, legalábbis addig nem, amíg a kövér ember lát. Befordultam a sarkon, nekitámaszkodtam a falnak, és sárga nyálkát hánytam. Nem éreztem ettől jobban magam, igazából sehogy sem éreztem magam, ha nem féltem volna, ott helyben összegömbölyödöm és elalszom. Semmi sem olyan vigasztaló, mint az álom. Aztán lépéseket hallottam, és amikor felnéztem, Slobodant és Jovant láttam. Odajöttek hozzám és megveregették a vállamat. Jó, hogy te vagy az, mosolygott Jovan, mert a kövér azt hitte, hogy nem közénk tartozol, és utánad küldött minket, hogy megnézzük, mit művelsz. Mindhárman a sárga hányadékot bámultuk. Tudod mit, mondta Slobodan, neked is fegyvert kéne kapnod; nem fair, hogy mindenki föl van fegyverezve, te meg üres kézzel járkálsz. A kövérnek úgyis kettő van, majd szólok neki, hogy adja oda az egyiket. Kilépett a sarok mögül, és kiáltott: Hozz egy géppisztolyt, franc a pófádat. Hallottam, hogy a kövér is kiabál valamit. Na hozd csak ide azt a géppisztolyt, üvöltötte Slobodan, baszom az összes rokonodat! Nem tudok lőni, mondtam, mikor a kezembe nyomták a géppisztolyt. Jovan vállat vont: Majd megtanulsz, mondta, ha lesz célpontod. Jegyezd meg, ha nem te lősz elsőként, nem lesz időd másodikként lőni.

*

A géppisztollyal a kezemben mentem tovább az újtelep felé. És ha akartam volna, sem találtam volna célpontot, mert az utcák kihaltak voltak, csak néha szaladt át egy kutya, vagy nyújtózkodott valamelyik küszöbön egy macska. Az egyik macska még oda is jött hozzám, felgömbölyödött a hátát, és a lábamhoz dörgölözött. A fejének szegeztem a géppisztolyt, és azt mondtam: Bumm! A macska felágaskodott, és megszagolta a csövet. Szörnyű büdös lehetett, mert hirtelen elrántotta az orrát és megrázta a fejét. Az orromhoz emeltem a cső végét. Ilyen büdös a halál, gondoltam, és éreztem, hogy az ujjam begörccsöl a ravaszon. Fölemeltem a fejem, és egy nagy fehér felhőt láttam az égen. A macska addigra elment. Te vagy a célpontom, kérdeztem a felhőtől. A felhő hallgatott, és valamivel később a géppisztoly sem válaszolt.

*

Amikor megláttam a pópát, már késő volt, sehová sem tudtam elbújni. Kerestelek, mondta a pápa. Mikor, kérdeztem, hol? A pápa lassan széttárta a kezét. Mindenhol, mondta, de látom, feltaláltad magad nélkülem is. Mutatóujját a géppisztolyomra szegezte. Honnan került hozzád, kérdezte, ez a lőfegyver? A hátam mögé mutattam. Onnan, mondtam. Csak óvatosan, mondta a pápa, ez a szerszám Istené és ördögé is lehet. Soha nem gondoltam volna, hogy a géppisztoly is szerszám, de hát holtig tanul az ember. A pápa megkérdezte, hová indultam, amire azt feleltem, hogy az újtelepre megyek. A pápa megint a lelkemre kötötte,

hogy vigyázzak, mint tesztek. Fölemelte a kezét, és keresztet rajzolt a levegőbe a fejem fölött. Már csak ez kellett nekem, gondoltam, és éreztem, hogy a kereszt a hajamhoz ér.

*

Amikor az emeletes ház elé értem, Kulenović a betonjárdán feküdt; a tarkóján egy sebből folyt a vér. Dragan, akit Kandúrnak neveztek, ott guggolt mellette és cigarettázott. Képzeld csak, mondta, amikor sikerült megállnom, ez a hülye le-törölte a jeleket a névtábláról, talán abban reménykedett, nem fogjuk tudni, hogy moszlim, mintha hülyék volnánk, és nem tudnánk, ki kicsoda a seregben. A kapu felé néztem, és láttam, hogy a névtábla ott hintázik, pedig nem is fúj a szél. És a lánya, kérdeztem, azzal mi van? Vallatják fent a lakásukban, mondta Dragan, mert ő is biztos kém, baszom az anyját. Mondd meg nekik, hogy siessenek, mondta, mikor látta, hogy a kapu felé indulok, nem akarok itt éjszakázni. Lassan fölmentem a lépcsőn, és azt hittem, sohasem érek a 12. számú lakásig. Az ajtó nyitva volt, az előszobába üres, az ebédlő is. Aztán hangokat hallottam a hálószobából, közelebb mentem és benéztem. Az egyik a kezét fogta, a másik a combjait markolta és nyomakodott közénk. Fölemeltem a géppisztolyt, megcéloztam azt, amelyik fölötte volt, tüzeltem, és kezemet le sem véve a ravaszról a csövet a másik felé fordítottam. Amikor levettem az ujjamat, olyan csönd lett, hogy azt hittem, megsüketülök. A lány a kezébe temette az arcát, de a combja meg a hasa födetlen maradt. Feléje léptem, a parketta megnyikordult, az ujjai közötti résen át rám nézett. Átugrottam azt, amelyik a combjai között állt, és néztem a meztelenségét. Nem tetszett nekem, amit láttam, mondtam később, amikor a kezét meg a lábát az ágy keretéhez kötöztem. De előbb azt a kettőt, az egyiket a másik után, bevonszoltam a fürdőszobába és bedobtam a kádba. Amikor megszólalt az ajtócsengő, a lány kapálózni kezdett. Ne aggódj, nyugtattam meg, kulcsra zártam. És tényleg, hamarosan abbamaradt a csengetés, és megint süket csönd lett a lakásban. Fáradtság jött rám, átmentem az ebédlőbe, bekapcsoltam a tévét és ledőltem a heverőre. A képernyőn egy zöld focipálya látszott, a focisták bátran futkostak a labda után. Mély levegőt vettem és elaludtam.

*

Amikor felébredtem, a focisták még mindig futkostak, a pálya még mindig zöld volt, a bíró a sípját fújta, a nézők ordítottak, az egyik játékos ide-oda futkosott a sarokzászló közelében, a szobából meg a lány zokogása hallatszott. Fölálltam és kimentem a konyhába alkalmas szerszámot keresni. Az őrnagy valószínűleg szeretne a sültet, mert a fiókban volt néhány nagy kés, jól megélesítve, az egyiknek még zsíros is volt a nyele. Fogtam és kipróbáltam a vágódeszkán. Úgy hasította végig a fát, mint a margarint, és ahogy egy tarka ronggyal megtöröltem, éreztem, hogy nyugalom száll rám. Hideg vagyok, gondoltam, mint egy síremlék, de amikor odamentem a lányhoz és láttam a lába közötti helyet, éreztem, hogy remegni

kezd a kezem. Éppen akkor emelte föl a fejét, amikor a kés hegyével hozzáértem a bal combja belső oldalához, és ettől a mozdulattól – meg attól, hogy megkérdezte: Mit csinálsz? – a kés éle egy kicsit félresiklott a combja alsó része felé. Ferde kis vérpatakok kezdett folyni, de amikor megigazítottam a kést és egyenesen húztam a térde felé, az új vérpatakok már szabályos, majdnem párhuzamos csíkokban folytak. A lány nyögdecsejt és egy kicsit megfeszült a combja, de amikor mélyebben belevágtam a bőrbe az ágyéka közelében és a kés hegyével elválasztottam a hústól, akkor már sikított, és a teste ívben a levegőbe emelkedett. Megmarkoltam a bőrt és teljes erőből húztam magam felé, de ahelyett hogy az egész csík a kezemben maradt volna, csak egy kis darab szakadt ki. A lány már nem sikított, fölemelte a fejét és engem nézett. A szeme tele volt könnyel, ami megint csak nem tetszett nekem, mert ha valaki sír, akkor megfájdul a fejem. Megint pi-hennem kell, mondtam neki, és átmentem az ebédlőbe. A tévé be volt kapcsolva, csak most a foci helyett egy gyerekműsor ment. Lefeküdtem a heverőre, de a tarkómba belehasított a fájás. Eközben felnőtt színészek úgy csináltak, mintha kisgyerekek lennének, és úgy nyafogtak, ahogy a gyerekek soha. Ha a géppisztoly kéznél lett volna, biztosan szétlövöm a képernyőt, de letettem valahová, és se-hogy sem jutott eszembe, hová. Visszamentem, és megkérdeztem a lányt, nem tudja-e, hová tettem a géppisztolyt. Nem mondott semmit, csak megrázta a fejét. Megkerestem a kést, megtöröltem, és a lány fölé hajoltam. Nagyobb vágást kell csinálnom, erre rájöttem, és mélyebben döftem a kést a lány job combjába. Nem adott ki hangokat többé, összeszorította a fogát és a száját, de amikor a végén megrántottam a bőrcsíkot, akkorát sikított, hogy megdermedtem. Az egész teste reszketett és folyt a vér mind a két combjából, én meg mozdulatlanul álltam közöttük, míg meg nem hallottam a hangját. Azt kérdezte: Miért csinálsz ezt velem? Én meg azt mondtam: Nem tudom.

Mert tényleg nem tudtam.